

Šenkár, Patrik

Pohľady na život v krátkych prózach Dagmar Márie Anocovej pre dospelých

Opera Slavica. 2023, vol. 33, iss. 1, pp. 37-44

ISSN ISSN 1211-7676 (print); ISSN ISSN 2336-4459 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/OS2023-1-4>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.78271>

License: [CC BY-SA 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)

Access Date: 27. 02. 2024

Version: 20230704

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Pohľady na život v krátkych prózach Dagmar Márie Anocovej pre dospelých

Patrik Šenkár

(Komárno, Slovensko)

Dagmar Mária Anocová, rodáčka z rumunského Nadlaku (28. 12. 1951 – 15. 8. 2022), bola poetka, prozaička, literárna kritička, literárna historička, stredoškolská profesorka – neskôr univerzitná docentka, autorka a redaktorka učebníc slovenčiny, editorka... – teda naozaj všestranná osobnosť Slovákov v Rumunsku.¹

V tvorivom vývine tejto autorky po poézii nasledovala žánrovo súdržná próza – najprv v antológiách, potom v časopisoch, napokon až knižne.

Tri texty, zaradené do autorkinej prozaickej knižnej prvotiny s názvom *Kniha príbehov alebo poltóny*, rozprávajú o živote žien-intelektuálok. Intímna a pracovná stránka života postáv v práci je kotvisko ich intelektuálnych ambícií, rozpor s intímnymi stránkami ich životov. Autorka v týchto prózach „... je naozaj obnažujúco úprimná, vkusne využíva detaily, psychologizuje, ale vyhýba sa sentimentalizmu, pritom jej prózam nechýba citlivosť.“² Jej hrdinkami sú teda intelektuálky, majúce svoje korene v rustikálnom prostredí. V *Skúške* je to novinárka, v *Rovnováhe* architektka a v *Ceste* vedecká pracovníčka. Jednotlivé epické príbehy týchto hrdiniek „... autorka stvárňuje predovšetkým psychologicky, súčasnosť podkladá a zdôvodňuje minulosťou, dospelosť hrdiniek ich mladosťou. Základný epický konflikt spočíva v ťažkostiach, dokonca priam v nemožnosti zladit' súkromie s profesiou.“³ V psychologickéj drobnokresbe sleduje všetky premeny v ich emocionálnom a intelektuálnom svete.

- 1 Heslovitý portrét o jej živote a kultúrnej tvorbe uvádza o. i. aj *Slovník slovenských spisovateľov Dolnej zeme*. O tom bližšie pozri: BALÁŽOVÁ, E. – BARTALSKÁ, L. – FAZEKAŠOVÁ, M. – HRONEC, V. – ŠTEFANKO, O.: *Slovník slovenských spisovateľov Dolnej zeme*. Bratislava: ESA, 1994, s. 67. Na tomto mieste zdôrazňujeme, že autorkine priezvisko má v nominatívnej singularu dvojtvar – Anoca aj Anocová. My v texte používame tvar ‚Anocová‘, avšak pri uvádzaní rôznych pôvodných zdrojov občas ponechávame pôvodný tvar ‚Anoca‘, rešpektujúc pritom pôvodného autora metatextu.
- 2 ANDRUŠKA, P.: *Súčasní slovenskí spisovatelia z Rumunska*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2009, s. 84.
- 3 HARPÁŇ, M.: *Skice k tvorivej podobizni Dagmar Márie Anocovej*. In: *Texty a kontexty*. Bratislava: Literárne informačné centrum, 2004, s. 173.

Prózy v zbierke s názvom *Zväčšenina* sú už žánrovo a typologicky rôznoodejšie než texty z prvej (prozaickej) knihy, hoci určité súvislosti medzi nimi nemožno poprieť. Autorka sa v nich nevzdáva výraznej psychologickej motivácie konania postáv a ich meditatívneho zdôvodňovania. Možno v nich sledovať aj príbehy so sociálnym zafarbením, alegóriou s rozprávkovým odtieňom, nádychom fantastickosti a anekdotické ladenie príbehu, ale i „... *realistickú povahokresbu... Spojovacími niťami týchto próz sú vlastne rozprávkovosť, alegorickosť a fantastickosť... Všetky uvedené charakteristiky svedčia, že popri poézii Dagmar Mária Anocová vložila nemalý vklad aj do slovenskej dolnozemskej prózy.*“⁴ Čitatelia v tejto zbierke próz nachádzajú príbehy, ktoré spája spoločná charakteristika, zobrazujúca v prvom rade vzťahy – partnerské, kolegiálne, rodičovské, všeobecne medziľudské. Životné údely postáv majú neraz trpkú príchuť, pretože vzťahy skoro vždy zlyhávajú: subjekt to niekedy prežíva ľahostajne, až pasívne, inokedy má tendenciu búriť sa, ale jeho vzbura je skôr tichým vzdorovaním vzdelaných, emancipovaných, inteligentných ľudí, ktorí napriek svojej snahe nedokážu premôcť zmätok, pochybnosti, clivotu. Vo svojich prózach (všeobecne, na širšej ploche) Dagmar Mária Anocová „... *čerpá z obyčajných medziľudských vzťahov, ale vyhľadáva v nich nové dimenzie, aby postupne, so zmyslom pre nuansy, vyhmätávala z nich to neobyčajné a nechávala tak čitateľovi priestor pre odkrývanie vrstiev vo vlastných vzťahoch.*“⁵ Sú to často príbehy moderných emancipovaných žien, do ktorých sa nenásilne a nenápadne, no o to jednoznačnejšie a naliehavejšie vkráda prvok magickosti a rozprávkovosti. Autorka tak dáva najavo, že „... *nik nie je bez viny a že ona vstupuje do dialógu s čitateľom ako neidealizujúci, no ani neodsudzujúci, ale naopak, v dobro veriaci autorský subjekt.*“⁶ Tieto prózy sú zacielené na ľudské vnútro, na obsah myslenia postáv a ich vnútorné prežívanie ako obraz introspekcie človeka. Anocová ako prozaička teda preferuje reflexiu a ponor do psychiky postáv. Táto jej „vetva tvorby“ je neúnavným hľadaním pravdy v procese odkrývania zákutí samotnej ľudskej duše.

Publikácia s názvom *Kniha príbehov alebo poltóny* obsahuje (aj úvodnú) prózu s názvom *Skúška*, ktorá prízvukuje dôležitosť stretnutí, a to na epickej línii cestovania mladej rozvedenej novinárky na skúšku z filozofie počas externého vysokoškolského štúdia. Do kontrastu kladie racionalitu s citovosťou a romantickými myšlienkami. Prízvukuje determinovaný ľudský údel nezmieriť sa so stavom šedej myšičky a nepremeniť sa na jednoduchú bytosť: „... *nemali by sme dovoliť, aby sme sa zmenili na*

4 Tamtiež, s. 174.

5 RÄU-LEHOTSKÁ, A.: Próza Dagmar Márie Anoca videná prizmou vzťahov. In: *Svedectvá slovenskej dolnozemskej prózy*. Nadlak: Vydavateľstvo Ivan Krasko, 2011, s. 91.

6 KOVÁČOVÁ, Z.: Jazykové aspekty dolnozemskej prózy (Interpretačná jazykovo-tematická analýza vybraných próz Dagmar Márie Anocovej). In: *Svedectvá slovenskej dolnozemskej prózy*. Nadlak: Vydavateľstvo Ivan Krasko, 2011, s. 69.

čierne a biele skalky, guľky, ktoré sa skotúľajú raz sem, raz tam. Ale ťažko je bojovať proti silám, ktoré v nás bubľajú a niekedy si ich ani len pomenovať nemôžeme...“⁷ Tradícia sa chápe ako synonymum poriadku. Úzkosť, stiesnenosť, bezmocnosť nespokojnej (ženskej) duše túži odpútať sa od prízemnej príťaže problémov. Tento pocit sprevádza tajná viera po dosiahnutí svojho vytúženého ľudského cieľa s konkretizovanou snahou zblížiť sa s niekým a doslovne sa mu vyžalovať. Určitá zatrpknutosť (až depresia) moderného človeka v postmodernom svete sa u hlavnej protagonistky prejavuje odcudzením od dovtedajšieho sveta a dvojakeho života. Silou-mocou túži po stretnutí, po novom duševnom dobrodružstve. To náhodne (existujú vôbec náhody?) prichádza počas cesty (od príčiny k cieľu) v podobe postupného zblížovania s cudzím mužom – spolucestujúcim. V ich kontakte sa zhmotňujú rôzne stupne komunikácie a vyúsťujú až do pozvania na večeru. Jej duševný stav je však sínusoidný: stále porovnáva nových ľudí s bývalým manželom. To ju brzdí pri zabúdaní na minulosť a nedovolí získať duševnú voľnosť. Autorka prízvukuje však (určité) prímerie mužského a ženského princípu ako jeden z determinantov neúnavného kolobehu života na báze rodovej rovnoprávnosti. Na dráhe duševnej cesty časom i miestom (iný kraj, iný mrav; „záračný“ svet dospelých) je pre psychicky pevnú osobnosť dôležité uvedomiť si plynutie času na vlastnej koži a zmieriť sa s vlastným osudom. V texte sa vyskytuje aj kritika doby, najmä kvôli nedostatku času pre vážne rozhodnutia, vždy prítomnú psychologizáciu každého konania inteligentného človeka. Táto cesta je však vydláždená neustálym prehrabávaním sa v spomienkach, ktoré vedú k bezvýznamnosti a koniec koncov k smrti. Tá sa prejaví infarktóm muža, s ktorým určitý čas mladá novinárka zažila to podstatné, čo robí človeka človekom...

V širšie koncipovanej próze Rovnováha sa opäť pertraktujú pocity mladej ženy a ľudská práca ako prostriedok na zabúdanie. Túžba prekonať minulosť (a tým vlastne aj sám seba) sa však hatí pocitom menejcennosti mladej vysokoškolačky Zuzany. Chce sa prispôbiť súčasnému svetu a mikroprostrediu, čo sa v konkrétnom texte spredmetňuje radosťou z každej chvíľe života. Podstatou problémov ženskej duše je tu konfrontácia predstáv mysle a reality sveta s neustále sa tvoriacou realitou nového sveta: „*My musíme priestor oslobodiť od zbytočného, nefunkčného pátosu ako od okov, od nánosu starých storočí... nám prichodí vyjadriť nový životný pocit, elán, radosť, jas, čistotu.*“⁸ Významným okamihom v príbehu je stretnutie mladej slečny s asistentom vysokej školy a jeho prosba o pomoc pri rozpracovaní technického projektu. Z čitateľského hľadiska je dôležitý postupný psychický vývoj (od odmietnutia až po sympatie k mužovi). Tým sa vlastne postupne odbúrava vzdialenosť duší, ktorú autorka vysvetľuje ako nenormálnu a netypickú pre dnešnú dobu bezcitnosti. Práve Anocová

7 ANOCA, D. M.: *Kniha príbehov alebo poltóny*. Bukurešť: Kriterion, 1988, s. 6.

8 Tamtiež, s. 71.

je tou, ktorá svoj text rámcuje klasickým námetom v trojuholníku: dobrosrdečná, ale trošku ľahkovážna spolubývajúca, tvrdá, dôkladná, ale postupne poddajná vysokoškolačka a mladý fešák-asistent s nie vždy najúprimnejšími myšlienkami a želaniami. Stavia do kontrastu idealizmus s realizmom, neskúsenosť so skúsenosťou ako podklad na psychologický ponor do vlastného vnútra (Čo vlastne chcem?). Zuzana ako idealistka, neskúsená, ale s výdržou, vôľou a presne dáva dôraz na dôležitosť stretnutí s významným mužom. Tento vnútorný „boj“ je dokreslený aj dôležitosťou oblečenia, určitou pracovnou intimitou, diétou, udržiavaním kondície cvičením – teda pripravenosťou na všetky možné varianty vo vývine situácie. Jej túžba však stroskotá na chladnosti, prehnanej objektivite a tajnostkárstve mladého asistenta. Spolubývajúca sa jej snaží „otvoriť oči“ a priučiť ju k tomu, ako to vlastne na svete chodí: „... ešte vždy si myslíš, že môžu byť aj takéto priateľstvá, ale uvidíš ty ešte, ako to beží na svete, len ti bude pozde, na vlastnej koži skúsiš...“⁹

Autorka v ďalšej próze Cesta opisuje s určitým odstupom prívetivú, väčšmi citlivú než racionálnu mladú ženu Ivetu – približne tridsaťročnú vysokoškolskú pedagogičku s relatívne veľkou dcérou a manželom – fyzikom. Jej bývanie s rodičmi, zhasinajúci vzťah s manželom a nemilosrdné správanie sa spoločnosti dovedú mladú protagonistku až k šedému vnímaniu celého okolia. Chrbtovou kosťou celého sujetu je dôraz na dôležitosť náhlych (aj keď krátkodobých) rozhodnutí v živote. Tie sa konkretizujú odchodom mladej protagonistky z vlastného zažitého prostredia. Je to teda cesta spomínaná v názve – pohyb, útek ako určitý únik od stereotypov a napätia. Je to ako jedna železničná koľaj pri ceste, ktorú má nárok využívať každý pri obnovovaní vlastného ja. Autorka prízvukuje potrebu odísť od životných konštánt a samozrejmostí (Iveta sa rozhodne cestovať ku kamarátke na dedinu – rozptýliť sa, psychicky vypnúť). Dôležitý znak je spoznanie nemennosti (aj nového) prostredia, čo sa prejavuje evidentnou zaostalosťou dedinského prostredia v pomere k životným podmienkam samotnej Ivety (ťažko zohnať aj kávu, šetrí sa na verejnom osvetlení ulíc a pod.). Do kontrastu sa teda dostáva konkrétne (i symbolicky) mestské a dedinské prostredie (koruny agátov a sliviek; dolnozemský morušový sad, ktorý vysadila obec i škola, naproti tomu bezcieľnosť uponáhľaného života v meste). Iveta sa prispôsobí novému mikrokolektívu aspoň dočasne aj vďaka postupným opätovným stretnutiam so starými priateľmi a prostredím. Jednotlivé ľudské duše sa jej otvárajú aj vďaka vzájomnej prívetivosti. V situácii ťažkého rodinného života (najmä trápenie s manželom) sa zdôrazňuje životná múdrosť, že nemožno súdiť nikoho. Zaujímavým psychologickým aspektom je však oblúkovitosť Ivetiných pocitov a jej postupné duševné odcudzenie aj z tohto priestoru (ani na dedine sa nič nezmenilo, ľudské charaktery sú konštantné, nenachádza predpokladanú idylu): „Veľmi ľutovala, že sem prišla... miesto vidieckej

9 Tamtiež, s. 47.

*pohody, ktorú by si bola želala, musela strápať, čo povie, aby nebodaj niekoho neurazila.*¹⁰ Nadštandardne je teda prítomný psychologický moment (najmä u ženských postáv), prejavujúci sa oživením vlastnej pamäti až do detailov, zahanbením sa pred sebou samou, vynaložením enormne veľkej duševnej sily kvôli udržaniu manželského vzťahu ako určitej obety. Do tohto vlastne genderového bytia vnáša prvky aj lúboštný motív z minulosti, ktorý teraz ničí toto stretnutie od základov. Zdôrazňuje sa pri tom vyšší princíp racionálneho priateľstva, ktoré si treba vážiť, ale nebyť jeho otrokom. Potrebná empatia ženských postáv, okorenená solidaritou v opozícii s mužským princípom, sa spredmetňuje vo všeobecne platnej kritike mužov (alkohol, hrubosť, bezcitnosť): „... aj ja sa tak vnútorne striasam. Ako by som chcel zo seba zhodiť osud... A nedá sa to... Hrozný je pocit bezmocnosti...“¹¹

Ako pendant ženských osudov a pocitov slúži v makrokompozícii textu súmerne zaradená časť psychických pocitov Ivetinho manžela (ako druhá strana mince). On, z vlastného uhla pohľadu akoby osamotený človek, znášajúci údely osudu vo väzení vlastného tela, hľadajúci minulosť v prítomnom pocite zrady vlastnej manželky, je vlastne odkázaný na všestrannú pomoc svojho okolia (najmä rodiny) aj pri uskutočnení vlastných snov, plánov, povinností. V tomto bezútešnom manželstve bez radosti sa v jeho osude konkretizuje myšlienka, že „... aj mašinka môže mať kedy-tedy defekty a čo viac, zošmyknuté ložiská môžu aj bolieť.“¹² V tejto (mužskej) psychike je dôležitá aj túžba vykonať niečo hrdinské, pritom každodenné, v neustálej aktívnej činnosti. V tomto bode sa stretáva spomínaná ambivalentnosť nielen ženských, ale aj mužských typizovaných protagonistov.

Ďalšia zbierka autorky s názvom *Zväčšenina* obsahuje pätnásť prozaických textov (z toho dvanásť krátkych poviedok, ktoré už boli publikované najmä vo *Variáciách*, a tri širšie koncipované novely z autorkinej prozaickej pôvodiny). V kratších prózach je evidentný širokospektrálny chronotop samotného času a priestoru. Občas sa príbeh odohráva v školskom prostredí (*Modré šťastie*, *Referát*), ale aj v širšom okolí vlastného subjektu (*Volanie*, *Rozprávka pre dospelých*, *Hrdosť*, *Zväčšenina*). Didaktický príbeh hladného žiačika, ktorý za požičané peniaze kúpi jedlo aj pre svojho otca, skrýva v sebe prvoplánové didaktické podtóny. Je to zobrazená dnešná realita nejednej rodiny, kde je však vďaka prízvukovanej dobrej výchove identifikovateľná obrovská (symbolická) kopa šťastia. Takýto realistický až krutý obraz chudoby sa v širšom kontexte kompenzuje pseudoromantickým príbehom o antropomorfizovanej bielej husi. Tento zvierací stav je dostatočným okom kamery na identifikáciu neduhov ľudského sveta. Poznaním, že ľudský svet je vlastne zvierací, v ktorom „... bližšie tvoje pierko ako čiesi

10 Tamtiež, s. 141.

11 Tamtiež, s. 164.

12 Tamtiež, s. 180.

nebo a s krídlami ďalej zájdeš, keď poriadne dookola máchneš (do iných husí)...“¹³, sa čitateľ postupne oboznamuje s absurdnosťou doby. Autorka prízvukuje dôležitosť pestovať dobrú výchovu, myslenie, pozorovanie a systematizovanie. Dôležitým symbolom, až medzníkom, je bludný kruh tmy, ktorá gniavi každé úsilie. Z nej vyvierajúci chlad nepomáha ani múdrosti. Autorka vidí konečný výsledok len v ceste vymanenia z tejto pustatiny. Je to svet, v ktorom vládne Veľká Hus ako nepolapiteľná vyššia inštanca. Dôležité je však zachovať si dobré úmysly, potrebnú odhodlanosť a existenciu vlastného názoru ako znak tvorivej individuality. Podľa autorky je najdôležitejšie svedomie, zachovanie všetkých ilúzií a mať aj svoje tajné miesto na útek. Zdôrazňuje pritom podstatu individuality, samo putovanie za pravdou, počas ktorého „... som lahšia, letím, strácam spojenie so zemou, unáša ma teplý prúd a vlečie ma kamsi, možno budem mať šťastie...“¹⁴ Významný je explicitne prítomný psychologický podtón; ten sa konkretizuje napríklad najprv absurdne znejúcim úmyslom odmerať stupeň úprimnosti jablka. Na základe toho je dôležitá zväčšenina každého obrazu nášho sveta, pomocou ktorej sa dá potom identifikovať červík v zdravom jablku. Tento prístup je aplikovateľný aj v konkrétnom ľudskom živote a prináša poznanie o ľuďoch i o našom okolí. Vedomosti človeka sú však redukované, lebo: „Ani kôstka v prostriedku nádherného ovocia nevie, aký pôvab ju zvonka obaľuje.“¹⁵

Spomínaná cesta pri hľadaní šťastia sa vyskytuje aj v osude mladej tlmočnice, ktorá determinovaná svojím vekom sa dá vtiahnuť do určitých bláznovstiev. Prirodzený pocit mladíckej nerozvážnosti dáva dynamický spád textu, ktorý vyjadruje potrebu si splniť sny aspoň v mladosti (byť hlavnou postavou dňa, stať sa v myslí námorníkom, vidieť cudzie kraje). Autorka zdôrazňuje silu vysloveného, ale aj napísaného slova, ktoré by malo byť etickým kódexom konania dospelých ľudí. Toto morálne krédo je odrazovým mostíkom v psychologickom vývine mladého učiteľa, ktorý na školskej porade prečíta starý referát ako nový. Jeho postupný boj v podvedomí prízvukuje zreteľný didaktický aspekt. V jeho pracovnom okolí sa dajú nájsť typizované osoby kolegov i riaditeľa. Najdôležitejšia je pohoda, metóda prežitia a ‚prežutia‘. Šedivosť doby sa však vykresľuje skutočnosťou, že text rovnakého referátu nikto nespozná (učitelia opravujú písomky, lúštia krížovku a nakoniec tleskajú). Dôležité je teda znovu získať skúsenosti pri vlastnom zistení toho, ako sa učiteľovi „... rozšíril horizont vedomostí, ako sa naplnil dobrým pocitom, že je prospešný sebe a celému kolektívu...“¹⁶ Zdôrazňuje sa pritom aj na širšej ploche doba nacvičeného automatizmu a s tým spojené (ne)bytie slobody jednotlivca.

13 ANOCA, D. M.: *Zväčšenina*. Nadlak: Vydavateľstvo Ivan Krasko, 2001, s. 10.

14 Tamtiež, s. 17.

15 Tamtiež, s. 21.

16 Tamtiež, s. 32.

Ako paralelu ku školskému prostrediu autorka pridáva príbeh z artistického prostredia, miesta, kde za úsmevom sa skrýva kopa driny. Na druhej strane však poukazuje na ťažké hľadanie zmyslu celého toho napätia (výkonu artistu i samotného života). V pozadí všetkého je však konštatovanie o pomínutelnosti sveta z dôvodu ľudskej nekomunikácie. Autorka je však optimistka, hľadiac ako dobrý gazda vždy do budúcnosti. Tá má v sebe aj zárodoky tajomnosti ako zakopaný poklad. Tento fenomén je centrálnym bodom v poviedke Jano, publikovanej aj vo vojvodinskom časopise *Nový život*, v ktorom sa využíva epické rozprávanie s občasnými lyrickými vsuvkami. Anocová píše o potrebe voľného času (dovolenky) v živote (večne pracujúceho) človeka a s tým súvisiaci pokoj v duši. Sen o starom otcovi je hnacím motorom príbehu, ktorého hlavnou dejovou líniou je tajomný motív zakopaného pokladu v záhrade (cesta do záhrady, samotné kopanie). Čarovné rozprávanie malému chlapcovi o starootcovskej čarovnej píšťalke je alúziou na spoločne prežité časy v minulosti. Zdôrazňuje sa pritom potreba mať niekoho v živote rád. Sú to teda hodnoty, ktoré sú nevyčísliteľné materiálnymi prostriedkami. Sviatočné, bezstarostné chvíle detstva, popretkávané tajomstvom tušeného prekvapenia a vytúžených darčiekov, sa kladie na časovej osi do kontrastu so súčasnými, až príliš surovými pomermi (mladí prídu na Vianoce neskoršie, otec detí potrebuje voľnosť, napätie je zrejme aj pri sviatočnom stole). V symbolike návratu k tomuto stolu a v pokore obraze umývania nôh žobrákovi sa využíva alúzia biblického motívu v pozadí dôvery, dobromyseľnosti a nezištnosti. Dôležité je teda nájsť seba samého, duševný pokoj, ale aj chápanie reality, ktorá je často taká mrazivá ako cencúľ na vianočnom okne. Postupné zužovanie priestoru človeka sa deje najmä z dôvodu nadmernej civilizovanosti, nekomunikácie a neprívetivosti ľudí. Tento stav deklaruje aj ohlušujúce ticho a smutný opis zimnej ulice: „... *ovial ju sivý chlad. Steny potemneli od staroby, okná pohasli, hudba mlčala. Nikde ani živej duše.*“¹⁷ Prenasledovanie človeka v takejto situácii je spredmetnením túžby po spomínanej debata s hocikým, čo však autorka „roztína“ až postmoderným obrazom práve prenasledovaného auta bez šoféra. Jeden z variantov adekvátnej socializácie v meste je nájsť si priateľov. Tento fakt sa skonkretizuje prelínaním skutočného a fantastického sveta z výtvarného obrazu. Realita doby je determinovaná štetím prúdu a jeho prídelom. Tragikomickosť sa vykryštalizuje snažením učiteľky odpútať u starších žiakov pozornosť od tejto smutnej reality. Tieto determinanty zvýraznia psychickú labilitu mladíckej odhodlanosti voči profesii, veď „... *preklínala chvíľu, keď sa jej zamarilo, že je povolaná, predurčená byť učiteľkou, že len tak sa jej osud naplní, keď bude učiť a viesť deti k dokonalosti.*“¹⁸ Vždy je však prítomná duševná rovnováha a vnútorné spytovanie sa seba samého o pravdivosti vlastného konania.

17 Tamtiež, s. 237.

18 Tamtiež, s. 258 – 259.

V jednotlivých textoch sa často objavuje aj motív smrti. Ten je konkretizovaný v konštelácii času, miesta, tradície. Tie majú zasa silný vplyv na životné osudy hrdinov, ktoré autorka uvádza napríklad klasickým odmietnutím oficiera – jeho prosby o ženbu. Život je teda symbolizovaný dvoma holubičkami, ktoré sú často smutné, až bez života. Prostredie starého dedinského cintorína je konečnou stanicou dlhej cesty človeka. Opis suchej trávy, zvädnutých kvetov a zarastených hrobov s mramorovými pomníkmi pôsobí úctyhodne voči spomínaným obyčajom. Tento starý svet sa dáva do kontrastu s neostýchavou civilizáciou súčasnosti. V impresionisticky ladenom texte autorka využíva plač osamoteného človeka za svojimi rodičmi. Takýmto oblúkom sa vlastne človek-milión dostáva na koniec svojej pozemskej cesty. Podobne ako prednedávnom, žiaľ, aj Dagmar Mária Anocová.

Bibliografia:

- ANDRUŠKA, P.: *Súčasní slovenskí spisovatelia z Rumunska*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2009.
- ANOCA, D. M.: *Kniha príbehov alebo poltóny*. Bukurešť: Kriterion, 1988.
- ANOCA, D. M.: *Zväčšenina*. Nadlak: Vydavateľstvo Ivan Krasko, 2001.
- BALÁŽOVÁ, E. – BARTALSKÁ, Ľ. – FAZEKAŠOVÁ, M. – HRONEC, V. – ŠTEFANKO, O.: *Slovník slovenských spisovateľov Dolnej zeme*. Bratislava: ESA, 1994.
- HARPÁŇ, M.: Skice k tvorivej podobizni Dagmar Márie Anocovej. In: *Texty a kontexty*. Bratislava: Literárne informačné centrum, 2004.
- KOVÁČOVÁ, Z.: Jazykové aspekty dolnozemskej prózy (Interpretačná jazykovo-tematická analýza vybraných próz Dagmar Márie Anocovej). In: *Svedectvá slovenskej dolnozemskej prózy*. Nadlak: Vydavateľstvo Ivan Krasko, 2011.
- RĀU-LEHOTSKÁ, A.: Próza Dagmar Márie Anoca videná prizmou vzťahov. In: *Svedectvá slovenskej dolnozemskej prózy*. Nadlak: Vydavateľstvo Ivan Krasko, 2011.

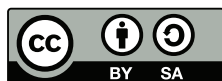
About the author

Patrik Šenkár

J. Selye University, Faculty of Education, Department of Slovak Language and Literature, Komárno, Slovakia

senkarp@ujss.sk

<https://orcid.org/0000-0002-6114-2008>

This work can be used in accordance with the Creative Commons BY-SA 4.0 International license terms and conditions (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>). This does not apply to works or elements (such as images or photographs) that are used in the work under a contractual license or exception or limitation to relevant rights.